

Pro memoria

Valentina Matulevičienė-Judickytė

(1929 08 29–2012 09 28)

Keturis dešimtmečius Vilniaus universiteto Hidrologijos ir klimatologijos katedroje Valentina Matulevičienė mokė studentus meteorologijos pagrindų, buvo pagrindinė sinoptinės ir dinaminės meteorologijos dėstytoja. Galima drąsiai sakyti, kad dauguma geografo ir meteorologų, baigusių studijas XX a. 6–9 deš., yra ir jos mokiniai. Jai teko ypač atsakingas uždavinys – meteorologų sinoptikų rengimas Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos struktūriniais padaliniais.

V. Matulevičienė gimė 1929 m. rugpjūčio 29 d. Černoručės km. (Vitebsko sritis) baltarusio Josifo Judickio ir lietuvės Onos Sabelkytės šeimoje. Tėvai buvo tikri to meto šviesuoliai, namuose mokė kaimo vaikus rašto, o tėvas kurį laiką dirbo mokyklos direktoriaus pavaduotoju. Artimųjų teigimu, iš tėvo Valentina matyt ir paveldėjo gražų, tarsi dailystės, raštą. Valentina turėjo vyresnįjį brolį ir seserį (visi pametinkai), todėl, nenorėdama nuo jų atsilikti, anksti (6 metų) pradėjo lankyti mokyklą, o būdama vos 16 metų ją baigė aukso medaliu (Kazachstane).

Ketvirtajame dešimtmetyje visa šeima, kaip ir dauguma toje pasienio zonoje gyvenusių ir Stalino režimo laikų nepatikimais žmonų, buvo patalpinta į prekinį vagoną ir ištremta į Kazachstano stepes. Įsikūrė barakuose. Pasakodama apie šį laikotarpį docentė retai sulaikydavo ašaras – nuolatos teko kęsti badą, o vieną pavasarį išliko gyvi tik todėl, kad išdygo žolė... „Kazachstane mama (Valentina), lankydama mokyklą, susidraugavo su kazachų vaikais, išmoko jų kalbą dainelę, kurią paprašyta padainuodavo – tai buvo smagi dainelė, kuri labai juokingai skambėdavo. Po II pasaulinio karo mamos šeima jau galėjo grįžti atgal į Baltarusiją – sugrįžo į Polocką“, – pasakoja docentės dukra Kristina Ona.

1945 m. Valentina kartu su broliu Henriku išvažiavo į Sankt Peterburgą (tuometinį Leningradą). Abu labai norėjo mokytis, siekti žinių. Šis nuo mažumės įskiepytas bruožas išliko Valentinai visą gyvenimą – iki kol gebėjo tai daryti. „Kelionė į Sankt Peterburgą – vienas iš ryškiausių mamos prisiminimų, apie kurį ji taip pat pasakodavo labai jaudindamasi – neramūs pokario

metai, keliavo jie su broliu, vėlgi prekiniais vagonais, kažkurią kelio dalį net ant vagono stogo. Mama kartodavo, stebuklas, kad jie su broliu pasiekė Peterburgą gyvi – tiek pavojų tykojo per tą kelionę“, – prisimena dukra Kristina Ona. Sankt Peterburge Valentina įstojo į Leningrado universiteto Fizikos fakultetą. 1950 m. jį baigė ir įgijo geofizikos specialybę.

Niekam nebuvo paslaptis, kad doc. V. Matulevičienė buvo itin gabi tiksliesiems mokslams, apie tai liudija buvę jos bendradarbiai ir studentai. Ir savo dukrai ji būdavo tikras išsigelbėjimas, kai reikėdavo mokykloje spręsti „neįveikiamas“ matematikos ar fizikos užduotis.

Sankt Peterburge Valentina susipažino su būsimu vyru Vytautu Matulevičiumi, atliekančiu karinę prievolę. Vėliau jie grįžo į Lietuvą, o 1957 m. gimė dukra – Kristina Ona. Dabar ji – garsi sielų gydytoja, psichologė psichoterapeutė Kristina Ona Polukordienė.

Baigusi universitetą V. Matulevičienė trejus metus dirbo Lietuvos Hidrometeorologijos tarnybos Vilniaus orų biure inžiniere sinoptike, 1953 m. buvo pakviesta į Vilniaus universiteto Meteorologijos ir klimatologijos katedrą. Iš pradžių dirbo asistente, nuo 1964 m. – vyr. dėstytoja, 1969–1993 m. – docente. 1964 m. Vilniaus universitete apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją „Gamtinių radioaktyviųjų aerozolių judrumo spektrų tyrimas atmosferoje“ (vadovas B. Styra; nostr. dr. 1993).

Vilniaus universitete dėstė meteorologiją, dinaminę meteorologiją, sinoptinę meteorologiją, aerologiją, ilgalaikes meteorologines prognozes ir kt. Vadovavo kursiniams ir diplominiams darbams (90 jos vadovaujamų studentų apgynė diplominius darbus), profesinėms studentų

praktikoms. Paskelbė darbų iš atmosferos fizikos, tyrinėjo kritulius, lemiančius sinoptinius procesus Lietuvoje, ilgus metus buvo enciklopedinių leidinių moksline konsultante. Dar viena docentės veiklos sritis – knygų vertimai. Net ir kovodama su sunkia onkologine liga (kurią savo atkaklumu įveikė), sugebėjo išversti iš lietuvių į rusų kalbą dvi solidžias psichologijos knygas (išleistos 1999 ir 2000 m.), daug straipsnių. Ji puikiai išmanė ne tik psichologijos terminologiją (abiem kalbom), bet ir pačias psichologijos tiesas.

Docentės dukra Ona Kristina prisimena: „Mama labai mylėjo Vilniaus universitetą, kolegas ir studentus. Mačiau, kiek širdies ji įdėdavo ir kiek daug laiko skirdavo ruošdamasi paskaitoms. Labai išgyvendavo dėl studentų. Visada žinojau, kada jos studentai laiko egzaminus, gina kursinius ar diplominius darbus, kolegos – disertacijas. Tai būdavo įvykiai. Iš mamos nuotaikos matydavau, kaip šie įvykiai praėjo – švytėdama grįždavo, kai jos studentai ar doktorantai sėkmingai išlaikydavo egzaminus, apgindavo mokslo darbus. Labiausiai krimsdavosi, kai pati kam nors iš studentų parašydavo nepatenkinamą pažymį – grįžusi išgyvendavo ir gailėdavo nelaimėlio, bet vis tiek nuolatos sau ir man dūšaudama primindavo – ką darysi, reikia būti objektyvia.“

Gaila, kad sunki liga per anksti atėmė iš docentės galimybę dirbti, kurti ir bendrauti.

Jos buvusių studentų ir kolegų atmintyje docentė Valentina Matulevičienė išliko kaip labai korektiška, tolerantiška, darbšti, tiksli, išmintinga ir atsakinga dėstytoja.

Arūnas Bukantis